

Commissie Toekomst Accountancysector

T.a.v. prof.mr. A.T. Ottow, voorzitter

Den Haag, 26 april 2019

Referentie: 2019 043

Betreft: VEB reactie Consultatie Digitaal Loket Commissie Toekomst Accountancysector

Geachte dames en heren,

Vereniging van Effectenbezitters ('VEB') maakt graag gebruik van uw uitnodiging om, in navolging op onze mondeling uitwisseling van standpunten van 29 maart jl., schriftelijk inbreng te leveren voor het onderzoek door uw commissie naar een duurzame verhoging van de kwaliteit van de wettelijke accountantscontrole.

Wij hebben met waardering kennis genomen van de consultatiereactie van Eumedion. Onderstaande uitwerking mag beschouwd worden als aanvulling op en – in enkele gevallen – afwijking van de uitwerking van Eumedion.

Inleiding

Aandeelhouders, voor wie VEB als belangenbehartiger en vertegenwoordiger optreedt, hechten groot belang aan het oordeel van de controlerend accountant waar het de risico's die verbonden zijn met het investeren in private ondernemingen via een gereguleerde markt, betreft.

Het is daarbij essentieel dat hoge, duurzame en consistente kwaliteit van controle gegarandeerd kan worden. De ontegenzeggelijke verbeteringen in de sector ten spijt moeten wij constateren dat het vertrouwen van beleggers in de kwaliteit van het oordeel van controlerende accountants nog onvoldoende is.

In dat kader wordt vanuit de accountantssector vaak gesproken over een verwachtingskloof. Gebruikers van de jaarrekening zouden verwachtingen koesteren die de controlerend accountant niet waar kan maken. Als er al sprake zou zijn van een verwachtingskloof dan zien wij die met name terugslaan op de sector zelf die, zoals de Monitoring Commissie Accountancy vorig jaar constateerde, een te optimistisch zelfbeeld heeft.

Onze ervaring is dat met name sprake is van een prestatiekloof en in dit standpunt staat VEB bepaald niet alleen. De Autoriteit Financiële Markten ('AFM') heeft de laatste jaren bij herhaling geconstateerd dat de kwaliteit van de OOB-accountants verbetering behoeft, terwijl de minister van Financiën met het instellen van uw commissie blijk geeft van zorgen over het functioneren van de sector.

De AFM heeft eind vorig jaar een verkenning gepubliceerd naar de kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector. Daarin onderzoekt de AFM mogelijke vormen van marktfalen in de sector waardoor de kwaliteit van wettelijke controles achterblijft bij het door de maatschappij gewenste niveau.

Uit de analyse van de AFM blijkt dat aanwijzingen voor marktfalen het meest evident zijn aan de vraagzijde van de markt. Het gaat daarbij onder meer om onvolkomenheden in informatieverstrekking, expertise en onafhankelijkheid van actoren in de controleketen. Het zijn deze facetten waarop wij hier de nadruk leggen en waarbij de eisen van de sector voor de toekomst bepalend zijn.

Daarbij is het goed te beseffen dat bij beschouwing van de kwaliteit van de accountantscontrole een breder perspectief gekozen moet worden, waarbij met name de raad van commissarissen ('rvc') en de auditcommissie een voorname rol spelen.

VEB hecht eraan vooraf aandacht te vragen voor de internationale context waarbinnen de discussie over de Nederlandse accountancysector speelt. Die context betreft de multinationale verwevenheid van enkele, grote accountantsorganisaties alsmede het internationale regelgevend kader. Erkenning van dit internationale speelveld is essentieel om in ogenschouw te nemen bij het overwegen van maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van de accountantscontrole. Sterker, geen enkele maatregel kan los gezien worden van deze internationale context.

Marktfalen door gebrekkige informatieverstrekking

De kwaliteit van accountantscontroles is voor beleggers moeilijk te meten. Een keur aan nationale en internationale debacles bij beursgenoteerde ondernemingen vormen gereede aanleiding tot de conclusie dat informatielacunes en informatie-asymetrie een wezenlijk probleem zijn voor een ordentelijk functioneren van de markt. Illustratief in dit kader is de beperkte verantwoordelijkheid die de sector heeft genomen bij het signaleren en mitigeren van frauderisico's.

Bij recente gevallen van fraude bij beursgenoteerde ondernemingen is gebrekkige communicatie van de actoren die betrokken zijn bij controle een constante.

Verbetering van communicatie in de controleketen is dan ook zonder meer noodzakelijk. Daarbij zal de auditcommissie een leidende rol moeten spelen.

Voor wat betreft de communicatie aan beleggers is de uitgebreide accountantsverklaring een stap in de goede richting. Gebruikers van de jaarrekening zullen echter meer inzicht moeten krijgen in de punten van discussie tussen accountant en onderneming. Daarom pleit VEB ervoor de Nederlandse corporate governance code ('Ncgc') zodanig aan te passen dat het verslag van de auditcommissie aan de rvc integraal onderdeel gaat uitmaken van het verslag van de rvc binnen het bestuursverslag.

Marktfalen door gebrek aan expertise

Vanwege de ontwikkeling naar asset light ondernemingen zullen controlewerkzaamheden steeds meer toegespitst zijn op het beoordelen van de juistheid van de schattingen van het management ten aanzien van de waarde van immateriële activa. De schattingen zijn gebaseerd op de oordeelsvorming van het management. De hiermee gepaard gaande complexiteit en subjectiviteit zijn een bijkomende risicofactor voor de gebruiker van de jaarrekening.

De beoordeling van deze subjectieve waardebepalingen vraagt andere expertise van accountants, gekoppeld aan een doorwrochte kennis van veranderende bedrijfsmodellen die ten grondslag liggen aan de ontwikkeling richting asset light bedrijfsmodellen. Dit vraagt om rigoureuze wijzigingen in educatie van accountants.

De algemene vergadering heeft de bevoegdheid om specifieke aandachtspunten te benoemen ten aanzien van de accountantscontrole en zou deze ruimte veel meer moeten benutten. Dit zal moeten resulteren in meer uitleg over de opzet van de controle en de identificatie van frauderisico's, alsmede diepere inzichten moeten verschaffen over discussie en overwegingen ten aanzien van subjectieve schattingen van het bestuur waar het (im-)materiële balansposten betreft. Dit moet beleggers meer duidelijkheid bieden over de mate van inzicht van de accountant betreffende de entiteit en haar omgeving.

Alternatieve structuurmodellen

Ten behoeve van haar verkenning naar kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector noemt de AFM een tiental alternatieve modellen als uitgangspunt voor de discussie die uw commissie op dit moment entameert.

Ten aanzien van enkele van die alternatieve modellen geeft VEB hieronder graag haar visie.

Audit-only

VEB ziet scheiding van controle en advies als een noodzakelijk voorwaarde ter voorkoming van de negatieve prikkels van het multidisciplinaire model – afhankelijkheid van de specialisten van de onderneming, brengt de onafhankelijkheid van de accountant nodeloos in gevaar. Bij de controle heeft een accountant een maatschappelijke rol, terwijl bij advisering sprake is van een directe commerciële relatie met het bedrijf. VEB spreekt zich daarom krachtig uit voor het audit-only model.

De gebruiker bepaalt

VEB heeft in het begin van 2018 met brieven aan vijf ondernemingen erop gewezen dat de door de algemene vergadering van die ondernemingen genomen besluiten tot benoeming van de controlerend accountant strijdig waren met Vo. (EU) nr. 537/2014 ('de Verordening'). Wellicht ten overvloede; Europese verordeningen werken rechtstreeks in Nederland (met opzij zetting, waar zich dat zou voordoen, van ermee strijdig Nederlands recht). Art. 16 van de Verordening betreft de benoeming van de wettelijke auditors of auditkantoren (hierna hebben wij het over 'de accountant').

Betreft het de benoeming van een nieuwe accountant, dan schrijft de Verordening (kort gezegd) voor dat de auditcommissie een gemotiveerde aanbeveling aan het leidinggevende of toezichthoudende orgaan doet. Die gemotiveerde aanbeveling dient ten minste twee keuzemogelijkheden voor de opdracht te bevatten en de auditcommissie dient zijn gemotiveerde voorkeur voor één daarvan uit te spreken. De Verordening schrijft eveneens voor

dat het voorstel aan de algemene vergadering de gemotiveerde aanbeveling door het auditcommissie aan het leidinggevende of toezichthoudende orgaan omvat, de gemotiveerde voorkeur daarbij inbegrepen.

Zo bezien, zijn de voorstellen van Eumedion (grotendeels) verstrekkender dan hetgeen de Verordening eist. Echter, wel moet worden benadrukt dat er - gelet op de door VEB geconstateerde schendingen van de Verordening in de vijf casus die haar begin 2018 onder ogen kwamen - in Nederland benoemingen van accountants plaatsvinden terwijl de eraan ten grondslag liggende besluiten nietig zijn. Het gevolg daarvan is dat de benoemingen rechtsgevolg ontberen; de accountants zijn niet benoemd. Wellicht ter vermijding van een misverstand hieromtrent, wijst VEB erop dat het besluit van de algemene vergadering tot benoeming van de accountant een intern besluit is met externe werking.

VEB pleit er hier ook voor dat de Ncgc uitdrukkelijk zou moeten bevatten dat de auditcommissie het budget van de accountantscontrole bepaalt. Dit ter concrete aanvulling op met name best practice bepaling 1.7.2 van de Ncgc, die reeds bepaalt dat de auditcommissie de reikwijdte en materialiteit van het auditplan met de accountant bespreekt. De auditcommissie dient tevens uitdrukkelijk de bevoegdheid te krijgen om extra kosten uit te geven aan controle. Uitleg hierover dient (achteraf) te worden gegeven in het verslag van de auditcommissie.

Corporate model

In het corporate model worden accountantsorganisaties gestructureerd op een gelijke duale wijze als klassieke kapitaalvennootschappen. Daarmee nemen externe vermogensverstrekkers een rol van betekenis. De bepaling van de strategie en het voeren van het (dagelijks) beleid van de tot klassieke kapitaalvennootschap omgevormde organisatie verschuiven daarbij geheel naar het bestuur. VEB constateert met waardering dat in het Nederlandse model een aanmerkelijke verbetering van de beheerste en integere bedrijfsvoering is geborgd. VEB laat echter niet na op te merken dat zij nooit een warm voorstander van het partnermodel is geweest. Onder aantekening dat juist op dit vlak nader onderzoek is vereist, merkt VEB op dat een model dat (meer) is geënt op een kapitaalvennootschap kan maken dat discipline en disciplineren van de binnen de organisatie werkzame professionals verbeteren.

Joint-audit

In een joint-audit model tekenen twee accountants van twee accountantsorganisaties de controleverklaring. In Frankrijk is het sinds de jaren tachtig staande praktijk dat het vier-ogen principe en de kruiselingse review van de wettelijke controle wordt toegepast.

VEB ziet weinig heil van invoering van dit systeem in Nederland. Afgezien van de moeilijkheden ten aanzien van de verdeling van verantwoordelijkheden meent de VEB dat het aanbod van controlerende accountants simpelweg te schraal is en de balans tussen de Big Four en de kleinere kantoren te scheef om aan dit initiatief een kwaliteitsverhogend effect toe te kennen.

Opmerking ten aanzien van kantoorrotatie

Het is goed dat er een einde is gekomen aan de vaak decennialange samenwerking tussen onderneming en een specifieke controlerend accountantskantoor aangezien een dergelijke innige omstrengeling de onafhankelijkheid schade kan toebrengen.

Verdere inperking van de maximale controletermijn van tien aaneengesloten controlejaren is ongewenst. Uit onderzoek in opdracht van VEB blijkt dat het moment van aanvang van de

controle zorgt voor een verhoogde kans op fouten in de controle (eerstejaarseffect). Het rapport met bevindingen van dit onderzoek is als bijlage toegevoegd aan deze reactie.

Met vriendelijke groet,

Paul Koster,

Vereniging van Effectenbezitters